

ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ (2020 թ. 1-ին եռ. - 2020 թ. 4-րդ եռ.)

2020 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից վարած դրամավարկային քաղաքականությունն ուղղված է եղել կանխատեսվող հորիզոնում **12-ամսյա գնաճի 4%** թիրախային մակարդակի ապահովմանը: Տարվա ընթացքում պահպանվել է ցածր գնաճային միջավայր՝ հիմնականում պայմանավորված առկա թույլ պահանջարկով, ինչին էականորեն նպաստել են տարեսկզբից աշխարհում և Հայաստանում բռնկված Նոր կորոնավիրուսի (COVID-19) համավարակի, իսկ սեպտեմբերի 27-ից՝ երկրում հայտարարված ռազմական դրության առողջապահական և տնտեսական հետևանքները: Դրանք արտահայտվել են թե՛ տնտեսական ակտիվության անկմամբ և թե՛ համախառն պահանջարկի էական թուլացմամբ: Նման իրավիճակում Կառավարությունն իրականացրել է սոցիալական և տնտեսական օժանդակությանն ուղղված զգալի խթանող հարկաբյուջետային քաղաքականություն: Սակայն, համավարակի և ռազմական դրության հետևանքով կուտակված մեծ անորոշության պայմաններում հասարակությունը դրսևորել է սպառման և ներդրումների նախազգուշական վարքագիծ, ինչը, չնայած հարկաբյուջետային խթանմանը, հանգեցրել է ներքին թույլ պահանջարկի և գնաճային ցածր միջավայրի ձևավորմանը:

2020 թվականին, 12-ամսյա գնաճն իր թիրախային մակարդակին մոտեցնելու նպատակով, ՀՀ ԿԲ-ն շարունակել է վարել խթանող դրամավարկային քաղաքականություն: Այսպես, հունվար-նոյեմբեր ժամանակահատվածում ավելացվել է խթանման չափը՝ աստիճանաբար իջեցնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքն ընդհանուր հաշվով 1.25 տոկոսային կետով: Դեկտեմբերին, երբ արտաքին հատվածից սպասվող գնաճային ազդեցությունների և արժութային շուկայում դրամի արժեզրկման դրսևորումների պայմաններում կանխատեսվում էր գնաճի և գնաճային սպասումների որոշակի արագացում, ԿԲ-ն մեծ քայլով՝ 1.0 տոկոսային կետով բարձրացրել է տոկոսադրույքը և սահմանել **5.25%**: Արդյունքում, 12-ամսյա գնաճը տարվա ընթացքում աստիճանաբար, իսկ տարեվերջին մեծ չափով ավելացել է՝ դեկտեմբերին հասնելով նպատակային ցուցանիշին բավականին մոտ՝ **3.7%** մակարդակի:

1. ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

Հաշվետու ժամանակահատվածը, որն այս դեպքում ընդգրկում է ամբողջ 2020 թվականը, աշխարհի և հատկապես Հայաստանի համար բավականին ծանր տարի էր՝ դրսևորված մի շարք առողջապահական, աշխարհաքաղաքական զարգացումներով և

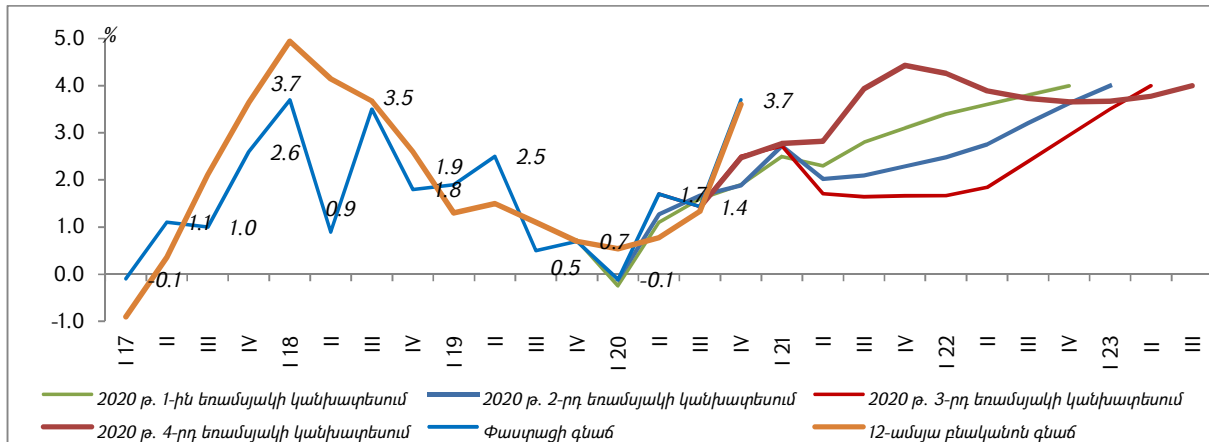
դրանցից ածանցվող տնտեսական ու սոցիալական մարտահրավերներով: Դեռևս տարեսկզբին, երբ ԿԲ-ն իրականացնում էր 2020 թվականի առաջին եռամսյակի դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կանխատեսումները, աշխարհում արագ տեմպերով տարածվող Նոր կորոնավիրուսն իր առաջին դրսևորումներն էր արձանագրում Հայաստանում: Հրապարակված ծրագրում ԿԲ-ն ծանուցել է հասարակությանը, որ թե՛ առողջապահական և թե՛ տնտեսական առումով աշխարհը գտնվում է հսկայական անորոշության մեջ, իրավիճակը փոխվում է օրեցօր և որ այդ պարագայում ցանկացած կանխատեսում և նույնիսկ ընթացիկ իրավիճակի քանակական գնահատական խիստ պայմանական է, ուստի ծրագիրը կրում է հիմնականում ուղղորդիչ բնույթ: Բազային սցենարի համաձայն, 12-ամսյա գնաճը կարճաժամկետ հատվածում դեռևս պետք է պահպանվեր ցածր մակարդակում՝ պայմանավորված կորոնավիրուսի համավարակի և կիրառվող սահմանափակումների հետևանքով տնտեսական ակտիվության զգալի անկմամբ և համախառն պահանջարկի թուլացմամբ, իսկ միջնաժամկետում՝ համավարակի հաղթահարմանն ու պահանջարկի վերականգնմանը զուգահեռ մոտենար և կայունանար նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում, ինչպես և ակնկալվում էր, ձևավորվել է ցածր գնաճային միջավայր: 2020թ-ի երկրորդ և երրորդ եռամսյակներում կորոնավիրուսի համավարակի հաղթահարման նպատակով ներդրված առողջապահական և տնտեսական սահմանափակումների, ինչպես նաև տնտեսական հեռանկարի վերաբերյալ ձևավորված անորոշության հետևանքով դիտվել է տնտեսական ակտիվության կտրուկ անկում՝ արտահայտվելով տնտեսության բոլոր ճյուղերի էական նվազումներով: Նման իրավիճակում Կառավարությունն իրականացրել է սոցիալական և տնտեսական օժանդակությանն ուղղված զգալի խթանող հարկաբյուջետային քաղաքականություն: Սակայն, համավարակի հետևանքով կուտակված մեծ անորոշության ներքո հասարակությունը դրսևորել է նախազգուշական վարքագիծ, ինչը գերակշռել է հարկաբյուջետային խթանմանը՝ հանգեցնելով ներքին պահանջարկի թուլացմանը և գնաճային ցածր միջավայրի պահպանմանը: Հարկ է նշել, որ չորրորդ եռամսյակում տնտեսության վերականգնման հեռանկարի և գնաճային զարգացումների տեսանկյունից լրացուցիչ անորոշություն է ստեղծել սեպտեմբերի 27-ին ՀՀ-ում հայտարարված ռազմական դրությունը և դրան զուգահեռ կորոնավիրուսի համավարակի նոր ալիքի բռնկումն ու արագ տեմպերով տարածումը: Բացի դրանից, տարեվերջին արտաքին հատվածում համաաշխարհային տնտեսական ակտիվության և արտաքին պահանջարկի վերականգնման սպասումները հանգեցրել են ինչպես միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում, այնպես էլ ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում գնաճային միջավայրի էական ավելացման, ինչի ներքո մի շարք ներմուծվող պարենային ապրանքների միջոցով գնաճային ճնշումներ են փոխանցվել ՀՀ

տնտեսություն: Այս ամենի և դրամի արժեզրկման հետևանքով տարեվերջին ՀՀ-ում ձևավորվել է սպասվածից բարձր գնաճ, իսկ գնաճային սպասումներն ավելացել են:

Վերոնշյալ զարգացումների ներքո ձևավորված մակրոտնտեսական միջավայրի ազդեցությամբ առաջին 3 եռամսյակներում 12-ամսյա գնաճը սպասվածից ավելի ցածր է եղել, ինչից ելնելով ԿԲ-ն պարբերաբար վերանայել է գնաճի կանխատեսված ուղեգիծը ներքևի ուղղությամբ: Իսկ արդեն չորրորդ եռամսյակում գնաճի՝ նպատակային ցուցանիշին հասնելու կանխատեսվող ուղեգիծը ներկայացվել է կարճաժամկետ հատվածում դեպի վերև ճշգրտմամբ:

ՀՀ ԿԲ կանխատեսումների համաձայն՝ առաջիկա մեկ տարվա ընթացքում գնաճային միջավայրը կավելանա, իսկ միջնաժամկետում այն աստիճանաբար կնվազի, ինչի արդյունքում 12-ամսյա գնաճը կանխատեսվող հորիզոնի վերջում կկայունանա նպատակային ցուցանիշի շուրջ

2020 թվականի ընթացքում կորոնավիրուսի համավարակի և հայտարարված ռազմական դրության հետևանքով ՀՀ ֆինանսական շուկայում դրամային իրացվելիության նկատմամբ ձևավորված բարձր պահանջարկը ԿԲ-ն ամբողջությամբ բավարարել է իր հիմնական գործիքի՝ 7-օրյա ռեպո համաձայնագրերի միջոցով: Շուկայական կարճաժամկետ տոկոսադրույքները համապատասխանորեն արձագանքել են քաղաքականության տոկոսադրույքի փոփոխություններին և մեծամասամբ ձևավորվել են դրա շուրջ: Տարվա ընթացքում տնտեսաքաղաքական հեռանկարի հետ կապված անորոշության պայմաններում ՀՀ արժութային շուկայում արձանագրվել է ՀՀ դրամի որոշակի արժեզրկում: ԿԲ-ն, շարունակելով հավատարիմ մնալ լողացող փոխարժեքի քաղաքականությանը, ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեության ապահովման նպատակով արժութային շուկայում ունեցել է իրավիճակային փոքր չափով մասնակցություն:

Հաշվետու ժամանակահատվածում, հաշվի առնելով պահպանվող թույլ համախառն պահանջարկի ներքո հնարավոր գնաճային զարգացումները, ՀՀ ԿԲ-ն վարել է խթանող դրամավարկային քաղաքականություն: Մինչև դեկտեմբեր ավելացվել է խթանման չափը՝ աստիճանաբար իջեցնելով վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը

ընդհանուր հաշվով 1.25 տոկոսային կետով: Դեկտեմբերի վերջին, հաշվի առնելով արտաքին տնտեսությունից սպասվող գնաճային ազդեցությունների ներքո կանխատեսվող գնաճի ու գնաճային սպասումների որոշակի արագացումը և երկրի ռիսկի հավելավճարի աճը, ԿԲ-ն որոշում է կայացրել մեծ քայլով՝ 1.0 տոկոսային կետով բարձրացնել հիմնական գործիքի տոկոսադրույքը:

2. ԳՆԱՃԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

2020 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում 12-ամսյա գնաճը պահպանվել է ցածր մակարդակում, այնուհետև, դրսևորելով որոշակի տատանողականություն, տարվա ընթացքում ավելացել է՝ տարեվերջին մոտենալով նպատակային ցուցանիշին: Մասնավորապես, տարեսկզբի թույլ գնաճային միջավայրը հիմնականում պայմանավորվել է սեզոնային պարենային ապրանքների, հատկապես՝ «Բանջարեղեն» և «Ձու» ապրանքախմբերի զգալի գնանկումով: 2020թ-ի երկրորդ եռամսյակից սկսած արձանագրվել է գնաճի որոշակի վերականգնում, ինչն արդյունք է սեզոնային գյուղմթերքի՝ հատկապես մրգի գների որոշակի բարձրացման:

Տարեվերջին գնաճի արագացումը պայմանավորվել է բնականոն գնաճի արագացմամբ, ինչին հիմնականում նպաստել է ներմուծված պարենային և ոչ պարենային ապրանքների գնաճը: Վերջինս իր վրա է կրել ինչպես միջազգային շուկաներում պարենային ապրանքների գների աճի, այնպես էլ դրամի արժեզրկման ազդեցությունը: Հատկանշական է եղել միջազգային շուկաներում համապատասխան ապրանքների առաջարկի կրճատման հետևանքով ՀՀ տնտեսությունում «Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն», «Յուղեր և ճարպեր» և «Շաքարավազ» ապրանքախմբերի գնաճը: Իսկ էներգակիրների միջազգային գների ավելացումն իր ազդեցությունն է փոխանցել վառելիքի գների տարեվերջյան աճի վրա: 12-ամսյա գնաճին էական նպաստում է ունեցել նաև դեղագործական ապրանքների գների աճը, ինչը գրեթե ամբողջությամբ պայմանավորվել է համավարակի ընթացքում դրսևորված բարձր պահանջարկով: Հատկապես տարեվերջին բնականոն գնաճի արագացմանը որոշակի նպաստում է ունեցել օդային տրանսպորտի սակագների կտրուկ աճը, ինչը դրսևորվել է որոշ երկրների կողմից համավարակի կանխարգելման նպատակով կիրառվող օդային հաղորդակցության սահմանափակումների թուլացման արդյունքում:

Կարգավորվող ծառայությունների սակագները տարվա ընթացքում դրսևորել են թույլ գնաճային տատանողականություն՝ տարեվերջին արձանագրելով տ/տ 1.0% աճ:

2020 թվականի սկզբին որոշ ապրանքախմբերի մաքսային դրույքաչափերի փոփոխության գնաճային ազդեցությունը, ինչպես և գնահատվում էր, կազմել է շուրջ 0.2 տոկոսային կետ, իսկ «Ծխախոտային արտադրատեսակներ» և «Ալկոհոլային խմիչքներ» ապրանքախմբերի գների աճը դեռևս շարունակում է կրել տարեսկզբին ակցիզային հարկի դրույքաչափերի փոփոխության գնաճային ազդեցությունը:

Ապրանքախմբի անվանումը	Կշիռներ	12-ամսյա գնաճը 2020 թվականի դեկտեմբերին	Նպաստումը տ/տ գնաճին
Բնականոն գնաճ	72.7	3.62	2.64
Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն	7.73	7.37	0.58
Միս	9.58	-0.57	-0.05
Յուղեր և ճարպեր	2.37	13.15	0.31
Շաքարավազ	0.53	38.12	0.20
Ալկոհոլային խմիչքներ	2.79	12.27	0.34
Ծխախոտային արտադրատեսակներ	1.39	6.63	0.09
Հագուստ	2.45	0.12	0.00
Կոշիկ	1.32	0.49	0.01
Դեղագործական ապրանքներ, բժշկական սարքավորանք և սարքեր	4.62	5.82	0.27
Վառելիք	5.29	2.93	0.15
Օդային մարդատար տրանսպորտի ծառայություն	0.48	35.47	0.17
Կրթություն	3.14	2.03	0.06
Հիվանդանոցների ծառայություններ	2.66	1.37	0.04
Ամբուլատոր ծառայություն	2.37	2.84	0.07
Սեզոնային պարենային ապրանքներ	11.47	7.53	0.86
Ձու	1.15	18.51	0.21
Մրգեր	4.19	11.38	0.48
Բանջարեղեն	6.13	2.84	0.17
Կարգավորվող ծառայություններ	15.88	1.01	0.16